

Halphens Bog har imidlertid sit eget Præg; det er ikke en Lovtale over fransk Historieskrivning, men en alvorlig Redegørelse, der paaviser Ensidigheden hos de forskellige Grupper, og Skrøbeligheder, som bunder i fælles Arv. Ganske uforbeholdent anerkender han, hvad den nyere kritiske Skole skylder tysk Forskning. Han beretter om de mere klartskuende Historikere, der sidst i Tredserne tog Lære af Tyskerne og fik gennemført Reformen i Undervisningen, — om det nygrundede Tidsskrift *Revue critique d'histoire et de littérature*, som svang Tugtens Ris, — om et ihærdigt metodisk Arbejde i den følgende Menneskealder inden for Oldtidshistorien og Middelalderens Historie, der ikke undlod efterhaanden at sætte Spor i Studiet af den nyere Tids Historie.

Halphen, som selv tilhører den kritiske Skole, er ikke blind for Faren ved en Specialisering, der isolerer Forskerne og gør dem nærsynede, men han stiller sig dog skeptisk over for den Modbevægelse, der er rejst af Sociologerne og en Gruppe, som samler sig om Henri Berr og Tidsskriftet *Revue de synthèse historique* — en Bevægelse, der ikke er uden Forbindelse med Lamprechts Virken i Tyskland. Halphen har tidligere ridderligt brudt en Lanse med Berr (*Revue de synthèse historique* 1911), og maaske er Planen for den lille Bog, som saa stærkt betoner Rytmen i Forskningens Historie, bleven til hos ham under Indtryk af Brydningerne i Historikernes Verden.

Siden da er meget Vand løbet i Stranden, og Brydningerne mellem dem, der holder fast paa det, som videnskabeligt er vundet, og dem, der maner til at løfte Blikket fra Detaillerne, næppe blevne svagere end før (jfr. H. Berr: *Les études historiques et la guerre*. *Revue de synthèse historique* 1919). E. J.

Den samme Advarsel mod Overvurdering af den historiske Teknik, der lyder fra Henri Berr og hans Skole, lød i de Artikler, som Gabriel Hanotaux offentliggjorde i *Revue des Deux Mondes* i Sept.-Oktb. 1913, der rummede Betragtninger over, hvad Historieskrivningen har været og bør være, og en fin Analyse af de fornemste græske og latinske Historieskrivere. Disse Artikler har Hanotaux udgivet i 1918 under Titlen: *De l'histoire et des historiens*. Den lille Bog er altsaa ikke bleven til under Krigens Højspænding, men har sin Oprindelse længere tilbage i Tiden og staar i nøje Sammenhæng med Forfatterens »Jeanne d'Arc« (1911), der steg højere og var mere præget af en Personlighed, end almindeligt er i historisk Videnskab. Der er saavel i »Jeanne d'Arc« som i »De l'histoire et des historiens« meget, der kan bringe Pascal i Erindring, en Glød i Bunden, som sætter Ild i Talen; der siges i

»De l'histoire et des historiens« adskilligt godt om den personlige Indsats og kunstneriske Evne, som kræves, om Arbejdet skal blive til mere end en forberedende Undersøgelse; der lyder kraftige Ord til Historikerne om at vare sig for at miste Contact med Livet, en Advarsel mod Mekanisme og Byzantinisme; men der findes rigtig nok ogsaa Stykker, som synes letkøbte og retoriske. E. J.

Paa den sidste Historikercongres i London 1913 besluttedes, at næste Møde skulde finde Sted i St. Petersborg 1917. Congressen i St. Petersborg blev til intet, og først i Foraaret 1923 kunde Historikerne samles paany, og da i Bruxelles. Professor H. Pirenne var Congressens Præsident, Delehay og Cumont dens Vicepræsidenter.

Det blev de sejrende Nationers Møde, og paa flere Maader skønnedes det, at de ønskede at tage Ledelsen i det historiske Fællesarbejde og trænge Tyskerne ud. Deltagelsen var betydelig, og højtansete Forskere havde givet Møde: Vinogradoff, Tout, Powicke, Reginald Lane Poole, Ashley, Bury, Dom Cabrol fra Farnborough, Dom Ursiner Berlière fra Maredsous, Vatikanbibliotekets Præfekt Mgr. Giovanni Mercati, Ferrero fra Firenze, Aulard, Bémont, Prentout, Halphen, Henri Berr, G. Fagniez, Omont fra Bibliothèque nationale, Prou fra l'Ecole des chartes etc. etc. Dansk historisk Videnskab var ikke repræsenteret. Professor Valdemar Schmidt gav nogle Meddelelser om arkæologiske Undersøgelser i senere Aar i Danmark og i Grønland. Fra Norge kom Koht og Shetelig, fra Sverige blandt andre Roosval.

Compte rendu du V. congrès international des sciences historiques, Bruxelles 1923 (Brux. 1923) giver i store Træk Indholdet af de Foredrag, som blev holdt paa Congressen, og antyder den Discussion, der fulgte. Det faldt i Pirennes Lod at holde det indledende Foredrag: »De la méthode comparative en histoire«, der ikke, som man af Titlen skulde vente, aabnede en Drøftelse af historisk Methode, men gav Udtryk for en Stemning, opløftede en Klage over den Indsnævring, der har fundet Sted i historisk Syn i det 19. Aarhundrede under den ensidige Interesse for Nationen og det isole-rede Studium af Nationalhistorien. Foredragene var iøvrigt mangfoldige. Nogle formede sig som simple Beretninger om Arbejdsorganisation, andre var Theses i mere eller mindre tilspidset Form, der kaldte Forskerne frem til Strid; nogle gav Oversigter og almindelige Betragtninger, andre fremlagde Resultater af Specialundersøgelser. L. Febure fra Strassbourg gjorde Rede for en Plan for Grundlæggelsen af en »Revue internationale d'histoire économique«, som skulde være et Hjælpemiddel for Forskerne, indeholde Arbejdsberetninger og Bibliografi, men Afhandlinger kun, saa-